

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди
Кафедра освітології та інноваційної педагогіки
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Навчально-науковий інститут публічного управління
та державної служби
Кафедра публічної політики
Інститут досліджень безпеки Європейського Союзу (Франція)
Гранадський університет (Іспанія)
Жешувський університет (Республіка Польща)
Університет третього віку в Громадкі (Республіка Польща)
Європейський інститут безперервної освіти (Словацька Республіка)
Педагогічний інститут Чендуського університету (КНР)
Університет імені Неджметтіна Ербакана (Туреччина)
Державний університет в Гуарапуаві (Бразилія)

Матеріали
VI Міжнародної науково-практичної конференції

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ І СЕРЕДНЬОЇ
ОСВІТИ В УМОВАХ СУЧАСНИХ ВИКЛИКІВ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА**

20–21 травня 2022 року

Харків
2022

ББК 74.58+74.20+88.40+88.840

УДК 37.013.77:[378+373.5]

П86

Редакційна колегія:

Балацинова А. Д. – канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Васильєва С. О. – д-р пед. наук, доцент, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ворожбіт-Горбатюк В. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Кін О. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Лупаренко С. Є. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Попова О. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Рогова Т. В. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Собченко Т. М. – д-р пед. наук, доцент, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Ткачова Н. О. – д-р пед. наук, професор, професор кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди;

Цапко А. М. – канд. пед. наук, доцент кафедри освітології та інноваційної педагогіки ХНПУ імені Г. С. Сковороди.

Відповідальність за зміст, стилістику, орфографію та пунктуацію статей несуть автори

*Затверджено редакційно-видавничою радою
Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол №7 від 20.07.2022 року)*

Психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої освіти в умовах сучасних викликів: теорія і практика : матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції (Харків, 20–21 травня 2022 р.) / за ред. Боярської-Хоменко А. В., Попової О. В. ; Харк. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. Харків, 2022. 498 с.

У збірнику відображено психолого-педагогічні проблеми вищої і середньої школи в умовах сучасних викликів. Він містить результати досліджень учених, викладачів, учителів, наукові пошуки докторантів, аспірантів, здобувачів вищої освіти з питань методології, історичного та компаративного дискурсу розвитку педагогічної науки; організаційних, дидактичних і методичних засад реалізації дистанційного та змішаного навчання; педагогічних засад інклюзивної освіти; інновацій в освіті; розвитку загальної і вищої освіти; освіти дорослих; цифрових трансформацій в публічному управлінні та адмініструванні.

Матеріали стануть у нагоді науковцям, докторантам, аспірантам, викладачам, здобувачам вищих закладів освіти, практичним працівникам у галузі освіти.

Воровка М. І., Кожевникова А. В., Меркулова Н. В., Богатирьова К. О.	279
Формування педагогічної майстерності майбутнього викладача хореографії	
Ворожбіт-Горбатюк В. В.	282
Життєві ціннісні орієнтації підлітків – основа пропедевтики прихованих ситуацій ризику	
Гнезділова К. М., Махиня Н. В., Терентьєва Н. О.	286
Глобальні навички: їхнє значення та розвиток в сучасному освітньому середовищі	
Григор'єва І. О.	291
Особливості дитячого білінгвізму в сучасному освітньому процесі	
Гура В. Л., Берданова О. В.	294
Міждисциплінарний підхід до формування освітніх програм у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка на прикладі магістерської програми «Економічна безпека підприємництва»	
Дейниченко Г. В., Дейніченко Т. І.	298
До проблеми визначення складників дефініції «проектування»	
Доценко Д. Г.	301
Ключові тренди зовнішнього забезпечення якості вищої освіти	
Житницька А. А.	305
Контент-аналіз дефініції «soft skills»	
Завгородня Т. К.	308
Науково-дослідницька діяльність студента як фактор його професійної підготовки	
Зелений І. І.	312
Суть поняття готовності до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності	
Kabadayı A.	315
Evaluation of Teacher Candidates' Opinions on Family Participation Works in Pre-School Education	
Kabadayı A.	322
Examination of Function and Content Words Used dy Children in the Types of Games They Played	
Kabadayı A.	328
The Effect of Social Media Use on Children's Language Development	
Калашнікова Л. М., Сусліченко К. С.	335
Вплив продуктивного навчання на розвиток самостійної пізнавальної діяльності учнів загальної школи під час навчання математики	
Калінічева Г. І.	338
Рейтингове оцінювання професійної діяльності науково-педагогічних працівників як елемент академічної автономії університету	
Князян М. О., Князян Р. Х.	344
Творча діяльність майбутніх учителів з навчання іноземних мов у закладах загальної та вищої освіти	

СУТЬ ПОНЯТТЯ ГОТОВНОСТІ ДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ РОЗВІДУВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Зелений І. І.

здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди
м. Харків, Україна

У статті узагальнено підходи науковців до визначення понять «готовність», «професійна готовність», «професійне самовдосконалення». З'ясовано суть дефініції «готовність до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності», визначено її складники (цінності, емоційно-вольовий стан, систему знань, умінь та навичок, здатність оперувати інформаційними ресурсами тощо).

Ключові слова: професійне самовдосконалення, майбутні фахівці розвідувальної діяльності, військова освіта, неперервна освіта.

The approaches of scientists to the definition of “readiness”, “professional readiness”, “professional self-improvement” are generalized. The essence of the definition of “readiness for professional self-improvement of future intelligence specialist” is clarified, it’s components are determined (values, emotional and volitional state, system of knowledge, skills, ability to operate with information resources, etc).

Key words: professional self-improvement, future intelligence specialists, military education, continuing education.

Поняття «готовність» увійшло в науковий обіг наприкінці ХІХ ст. у дослідженнях із експериментальної психології. Дослідники того часу (О. Кюльпе, К. Макбе, Д. Узнадзе та ін.) визначали це поняття як психічний стан особистості, наслідком якого є певні дії специфічного характеру та спрямованості. Зазначимо, що дослідники другої половини ХХ ст. (В. Томас, Ф. Знанецький, Г. Олпорт, Д. Кац, Г. Сміт) визначали значення означеного терміну як феномен соціально-ціннісної резистентності людини до зовнішніх і внутрішніх впливів навколишнього середовища в межах регуляції й саморегуляції поведінки людини.

Учені сьогодення Г. Коджаспірова та О. Коджаспіров, які проводять наукові розвідки цього поняття зазначають, що готовність – це динамічна система, в якій задіяні інтелектуальна, вольова, емоційна та мотиваційна сторони психіки.

З обранням професії людина ставить перед собою мету оволодіти комплексом спеціальних знань та практичних навичок, яку вона реалізує впродовж життя шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти [4]. Однією з головних умов для належної професійної діяльності особистості постає її готовність до особистісного розвитку і фахового зростання.

К. Платонов убачав у професійній готовності фахівця певний суб'єктивний стан, коли особа вважає себе здатною та підготовленою до здійснення професійних обов'язків, які покладені на нього, а також проявляє прагнення до їх виконання.

Зазначимо, що професійна готовність є складним різноплановим станом особистості який має різні психологічні, науково-теоретичні та практичні рівні, що поєднуються у надскладну систему. Разом із визначеними рівнями не можна нехтувати такою важливою характеристикою особистості, як фізична підготовленість, сформованість та розвиненість фізичних якостей, які є необхідними для успішної професійної діяльності.

Дослідники М. Дьяченко, В. Бондаренко виділяють два різновиди професійної готовності:

– попередню або завчасну. Така готовність формується в процесі підготовки фахівця і є системою стійких статичних компонентів та психічного стану особистості. Складовими цієї системи є знання, уміння, навички, здатність до комунікації на відповідному рівні, спроможність до автономності та відповідальність як усвідомлення суті й значення діяльності, її наслідків для суспільства і соціального розвитку, вчинків особи з погляду інтересів суспільства або певної групи;

– безпосередню або ситуативну. Такий різновид готовності характеризується динамічністю та рухливістю і залежить від ситуативних обставин. Проявляється в процесі професійної діяльності суб'єкта та вимагає від нього перебування у стійкому психічному та фізичному стані, застосування вмінь і навичок, набутих під час підготовки задля виконання покладених на нього професійних завдань [1; 3].

У процесі наукового пошуку встановлено, що науковці дають таке визначення професійному самовдосконаленню – це свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетентності і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності і власної програми розвитку.

Процес професійного самовдосконалення реалізується у двох формах, які тісно пов'язані одна з одною – самоосвіта та самовиховання. Ґрунтується цей процес на психологічному подоланні внутрішніх суперечностей особистості з прагнення досягти ідеальності у професійній діяльності шляхом порівняння реального стану професіоналізму та ідеального професійного рівня.

У контексті досліджуваної проблеми варто назвати ознаки професійного самовдосконалення, зокрема це: самостійність, вмотивованість, ініціативність, усвідомленість, творчий підхід, інтегративність.

У своїх наукових розвідках В. Буряк виокремлює чотири елементи готовності до самовдосконалення:

- 1) цілісний емоційно-особистісний апарат;
- 2) система знань, умінь, навичок із самоосвіти, яку засвоює особистість;
- 3) уміння та навички грамотно працювати з основними джерелами соціальної інформації;
- 4) система організаційно-управлінських умінь і навичок [2].

Узагальнення підходів науковців до визначення таких понять, як «готовність», «професійна готовність», «професійне самовдосконалення» дало

можливість з'ясувати суть дефініції «готовність до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності», яку визначаємо як результат цілеспрямованого, вмотивованого, усвідомленого особистісного і професійного розвитку майбутнього фахівця розвідувальної діяльності шляхом участі в системі формальної, неформальної та інформальної військової освіти з метою самореалізації у професії.

Спираючись на наукові підходи дослідників щодо вивчення поняття готовності, запропонованого нами трактування досліджуваного поняття, дійшли висновку, що для належного формування попередньої готовності до самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності, а в подальшому професійного самовдосконалення та ситуативної готовності необхідно вибудовувати складну систему підготовки, яка дозволить сформувати в майбутніх фахівців особистісні цінності, емоційно-вольовий стан, загальні розумові здібності, систему знань, умінь та навичок, здатність оперувати різноманітними інформаційними ресурсами та джерелами, систему прийняття організаційно-управлінських рішень, навички тайм менеджменту та вміння самоконтролю [5].

У процесі освітньої діяльності у вищих військових навчальних закладах досягти належного результату формування попередньої професійної готовності можливо шляхом:

- ефективною взаємодією здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників, у процесі якої відбувається засвоєння знань, формування вмінь і навичок (зміст навчання);

- визначену логічну послідовність змістових навчальних складників освітньої програми, які мають конкретний перелік очікуваних результатів навчання та відповідні критерії оцінювання (освітні компоненти);

- застосування способів організації навчальної діяльності та способів досягнення навчальної мети, що забезпечують засвоєння змісту освіти (форми та методи навчання);

- заходів виховної, адміністративно-господарської, службово-розпорядчої та контрольної діяльності, які спрямовані на підтримання військових підрозділів у постійній готовності для успішного виконання ними завдань (повсякденна діяльність військ).

Варто наголосити на тому, що кожна із зазначених шляхів ефективно впливає на формування професійної готовності майбутніх фахівців розвідувальної діяльності та потребує окремого аналізу.

Отже, можна дійти висновку, що поняття «готовність», «професійна готовність», «професійне самовдосконалення» є підґрунтям для визначення суті поняття «готовність до професійного самовдосконалення майбутніх фахівців розвідувальної діяльності». З'ясовано, що досягти належного результату формування професійної готовності можливо шляхом ефективною взаємодією здобувачів освіти і науково-педагогічних працівників, визначеної логічної послідовності освітніх компонентів освітньої програми, способів організації

навчальної діяльності та способів досягнення навчальної мети, заходів виховної, адміністративно-господарської, службово-розпорядчої та контрольно-виконавчої діяльності.

Список використаних джерел

1. Бондаренко В. В. Модель психологічної готовності працівника підрозділу патрульної поліції до службової діяльності. *Ûridiĉna psihologiâ*. 2017. № 2 (21). С. 87–99.
2. Буряк В. Умови та засоби самоосвіти студентів. *Вища школа*. 2002. № 6. С. 18–27.
3. Дяченко В. І. Готовність до дій у напружених ситуаціях як складова професійної усталеності майбутніх офіцерів української армії. *Військова освіта*. 2013. № 2. С. 74–83. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vios_2013_2_11 (дата звернення 18.02.2022).
4. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення 20.02.2022).
5. Моренко О. М. Критерії готовності майбутніх соціальних працівників до професійного самовдосконалення. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. 2019. № 86. С. 297–302.

EVALUATION OF TEACHER CANDIDATES' OPINIONS ON FAMILY PARTICIPATION WORKS IN PRE-SCHOOL EDUCATION

Kabadayı A.

PhD in Pedagogy, Full Professor
Necmettin Erbakan University
Konya, Turkey

Оскільки метою як школи, так і сім'ї є створення кращого освітнього середовища для своїх дітей та забезпечення якісної освіти, співпраця між керівництвом школи, вчителями та батьками підвищує якість освіти. Це дослідження має на меті вивчити значення сімейної участі в дошкільній освіті відповідно до поглядів кандидатів у вчителі. Дослідницька група дослідження складається з 30 кандидатів у вихователі дошкільної освіти, які навчаються в Університеті Неджметтіна Ербакана. У цьому дослідженні була використана напівструктурована форма інтерв'ю. Була підготовлена анкета, яка складається з 18 відкритих питань. У цьому контексті були зроблені деякі пропозиції шляхом вивчення поглядів кандидатів у вчителі щодо участі сім'ї в дошкільній освіті.

Ключові слова: залучення батьків, заклад дошкільної освіти, вихователі, якісне дослідження, відкриті запитання.

Since the aim of both the school and the family is to create a better educational environment for their children and to provide a quality education, cooperation between school management, teachers, and parents increases the quality of education. The aim of